

MARTHA

MARTHA

Fred Beulen

Eerste druk: 2017
Auteur: Fred Beulen
Coverontwerp: Fred Beulen
ISBN: 9789402165494

© Fred Beulen, Landgraaf

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Tolle Zeiten hab'ich erlebt, und hab nicht
ermangelt, Selbst auch töricht zu sein, wie
es die Zeit mir gebat !

Vert.: Een geweldige tijd heb ik beleefd, en heb
niet nagelaten zelf ook een dwaas te zijn,
toen de tijd het van me verlangde !

Uit: Goethe, Epigramme 55

High time we made a stand and shook up the views of the common
man,
And the lovetrain rides from coast to coast.
As the headline says you're free to choose,
And anything is possible when you're sowing the seeds of love,

Uit: "Sowing the Seeds of Love" - Tears for Fears (Orzabal/Smith)

Ten Geleide

Het boek verhaalt over de lotgevallen van een man die, na een echtscheiding, terecht komt in een wel zeer bijzondere relatie. Het verhaal is puur fictie, maar bedenk dat het ons allemaal zo maar zou kunnen overkomen. Ik hoop dat het dan ook tot nadenken stemt.

Mijn werktitel was: “Gesprekken met Bismarck.” Waar komt dat vandaan? De hoofdpersoon vertelt in het begin van zijn nieuwe relatie aan zijn geliefde, zoals “pas verliefden” dat plegen te doen, honderduit over gebeurtenissen uit zijn leven tot dan toe. Zo ook over de geschiedenisleraar die zo boeiend kon vertellen over de gesprekken tussen de Duitse keizer Wilhelm en zijn minister Bismarck, dat je het gevoel kreeg dat je er zelf bij was geweest. Ik hoop dat ook de lezer het lezen van dit boek ervaart als zo’n “gesprek met Bismarck”!

Tot slot het navolgende. Ik draag dit boek graag op aan mijn vrouw Marianne, met wie het mij al decennialang niet ontbreekt aan genoeg gespreksstof om samen met haar een “gesprek met Bismarck” te kunnen voeren.

Fred Beulen

Zijspoor

Het schijnsel van de knipperende lichtreclame aan de buitengevel verlichtte de kamer, waardoor het schamele interieur afwisselend wel en niet zichtbaar werd.

Deze kamer had niet meer luxe dan de andere goedkope hotelkamertjes die ik de afgelopen maanden regelmatig, steeds voor één nacht, had gezien. Buiten sloeg de regen tegen de ramen.

Terwijl ik op mijn rug door de uitgeblazen rook van mijn sigaret naar het plafond staarde, lag de vrouw naast mij met haar gezicht naar mij toe, te slapen. Eigenlijk was ze zelfs niet eens knap. Vergeefs probeerde ik mij te herinneren hoe ze heette. Had ze haar naam bij onze ontmoeting daarstraks wel gezegd? Ik wist het niet meer en ach, wat doet het er ook toe.

Nu ik er over nadacht, ergerde het mij dat ik het niet verder had gebracht dan af en toe een caféontmoeting, die dan meestal weer eindigde in een of andere louche hotelkamer.

Na de definitieve breuk had ik getracht om uit de as van mijn huwelijk op te stijgen naar het vrolijk vrijgezellenbestaan. Het was echter bij een povere poging gebleven.

Het huwelijk was niet slecht geweest. Er waren weliswaar kwade tijden geweest, maar ook hele goede. Ik had alles gekend. Ook de vriendin die ik op het feestje thuis net iets te uitbundig begroette, waardoor het in de gaten liep.

In feite wist iedereen het al voordat mijn vrouw het merkte. Maar toen zij het eenmaal in de gaten had, was er iets geknapt dat onherstelbaar bleek. Een half jaar later volgde de scheiding.

Wat leuk begonnen was als een studentenhuwelijk, was in de loop der tijd verworpen tot een sleur en uiteindelijk uiteengespat met een daverende knal.

En wat had ik er voor teruggekregen? Niet de vriendin. Die vond me al snel niet interessant genoeg meer en ik werd dan ook op een gegeven moment vrolijk ingeruild voor een jonge filosofiestudent, met wie ze buiten de levensvragen ook het bed bleek te delen.

Ze zal wel geen zin hebben gehad in de echtscheidingsperikelen waarin ik onwillekeurig verzeild zou gaan raken.

Langzaam kwam er enige beweging in het vrouwenlichaam naast me, dat zich zuchtend omdraaide. Ze sliep meteen door. Op de tast pakte ik een nieuwe sigaret uit het pakje, stak hem aan en blies de rook voor me uit. Buiten dat ze niet knap was, kon ze ook niet goed vrijen. Ik voelde me niet bevredigd.

In bed was altijd alles goed geweest met mijn vrouw, zelfs in de periode dat het verder slecht ging. Hoewel we na menige scheldpartij bij het vrijen weer wat nader tot elkaar waren gekomen, had dat het huwelijk uiteindelijk niet kunnen redden. Het was alsof ze het iedere keer had gevoeld als ik weer bij die ander was geweest.

In het begin had ze er nooit iets over gezegd en alleen in stilte geleden. Later had ze me er openlijk mee geconfronteerd en gecompromitteerd.

De gedachte daaraan maakte me opnieuw rusteloos. Ik stond op en ging voor het raam staan. De straat was leeg, dit in tegenstelling tot mijn hoofd, waarin de herinneringen gonsden.

In het begin had ik de kinderen nog wel regelmatig gezien. Op de vraag van de rechter of de omgangsregeling in onderling overleg gestalte kon worden gegeven, hadden we beiden volmondig "ja" gezegd. We hadden immers afgesproken om de hele zaak in goede verstandhouding af te wikkelen. "De kinderen mochten niet de dupe worden van het feit dat het tussen ons niet meer ging."

Nu, ruim drie jaar later, wist ik dat dit niet zo werkt. Het contact met de kinderen was langzaamaan teruggelopen tot één zaterdag per maand. Eén zaterdag per maand vader, van tien tot zes uur en bij ieder bezoek van de kinderen voelde ik sterker hoe geforceerd het verliep. Ook de kinderen moeten het gevoeld hebben, hoewel ze er nooit iets over zeiden.

Eigenlijk hoefde het voor mij op een gegeven moment ook niet meer. Ik was te veel vervreemd van mijn eigen kinderen en bovendien was ik de verhalen over haar nieuwe vriend op een gegeven moment ook beu!

Ik heb er dan ook nooit echt mee gezeten toen ze later de voorkeur bleken te geven aan andere dingen boven de verplichte bezoeken bij hun vader.

Onderdeel van de kater die ik aan de hele zaak had overgehouden was onder andere het feit dat zij al snel na de scheiding een nieuwe vriend had.

Dat was me erg tegengevallen, temeer daar mijn eigen relatie inmiddels stuk was en een nieuwe niet erg vlotte.

Hoewel ik het nooit openlijk zou toegeven, speelde jalouzie hier een bijzonder grote rol. Jalouzie omdat een ander nu bezat wat ik ooit bezeten had en eigenlijk niet kwijt wilde, maar ook jalouzie omdat het haar gelukt was om haar leven een nieuwe draai te geven, zonder mij.

In het begin, toen ik net van de ander had gehoord en haar eens tegenkwam, heb ik haar aangesproken op de snelle verandering. Ze keek me toen slechts spottend aan en antwoordde dat ze nu pas begreep waarom ik destijds ook een ander had opgezocht. "Verandering van spijs deed immers eten, en aan haar eetlust ontbrak nog niets!"

Wat ik altijd als een van de moeilijkste momenten na de echtscheiding heb ervaren, was een ontmoeting na ongeveer een jaar. Louter toevallig kwam ik haar met haar nieuwe vriend en de kinderen, tegen op straat.

Met moeite glimlachten we tegen elkaar en toen ik eigenlijk alweer door wilde lopen vroeg zij ineens: "Hoe gaat het met je?"

Niet rekenende op deze plotselinge belangstelling antwoordde ik, onderwijl verlegen naar mijn voeten kijkend: "Oh....., èh....., best. Ja hoor, het gaat prima."

Maar ik voelde door mijn hele lichaam dat ik stond te liegen en onwillekeurig be kroop mij het gevoel dat ik haar wilde omarmen en tegen mij aan drukken, maar.....net op tijd besepte ik dat dat niet meer kan, niet meer mag.

Ik zie dit nog levendig voor me op dit moment en opnieuw bekruipt mij dit eigenaardig en wellicht ook misplaatst gevoel van verlangen naar haar.

Omdat haar vriend al eens voorzichtig kuchend de aandacht probeerde te trekken, zei ik maar vlug: "Nou, eh....., tot ziens dan maar weer", en liep snel weg.

Ik vraag mij echter nog steeds af wat er gebeurd zou zijn als hij er niet bij was geweest. Natuurlijk is er geen spijt, is er geen wrok. De vrijheid lokte immers! Maar toch.....

De enige van wie ik niet alléén kritiek had gekregen toen de scheiding eenmaal bekend werd, was mijn vader geweest. Alle anderen hadden mij, ieder op hun eigen schijnheilige wijze, veroordeeld en verwijten gemaakt.

"Weet je jongen", zei mijn vader, "de reden dat je moeder en ik zo'n gelukkig huwelijk hadden, is dat ze me nooit gehinderd heeft om van andere mooie vrouwen te houden. Niet dat ik nou zo veel vreemd gegaan ben of zo. Gek genoeg is die behoefte een stuk minder als je merkt dat de ander je de vrijheid laat om ook nog van anderen te houden en je niet probeert op te slokken."

Maar dat was ook het enige positieve geluid dat ik in die tijd hoorde.

Het huis had ik in het begin nog aangehouden. Maar op den duur kon ik er niet meer tegen. Het huis was leeg en bleef ook leeg, zelfs toen een vriendin van ons tijdelijk met haar kinderen bij mij introk omdat haar man ze buiten gooide.

De lachjes, huiltjes, kreetjes en giljetjes van deze kinderen klonken toch anders dan de lachjes, huiltjes, kreetjes en giljetjes van mijn kinderen.

Dat maakte nog meer dat ik mij een vreemde ging voelen in mijn eigen huis. Bovendien kon ik er niet tegen dat nu andere kinderen speelden, sliepen en leefden in de kamertjes die wij destijds hadden behangen en ingericht voor onze kinderen en waarin ze zich gelukkig hadden gevoeld.

Toen de vriendin na verloop van tijd weer huilend van geluk terugkeerde naar manlief, heb ik het huis, waar ik inmiddels volledig van vervreemd was, verkocht en ben bij mijn vader gaan wonen.

Op de gang hoorde ik stemmen langzaam dichterbij komen. Een man praatte snel en een hoge vrouwenstem verried dat het grappig was. In de kamer naast de onze werd de deur open gesloten, het licht aangeknipt, de deur weer gesloten en toen niets meer.

Omdat ik helemaal naakt was, kreeg ik kippenvel, wat me uiteindelijk deed besluiten weer in bed te kruipen. De vrouw naast me legde haar hand op mijn arm. Wakker geworden vroeg ze: "Ga je niet slapen?"

"Jawel", klonk mijn niet overtuigende antwoord, "Welterusten."

Eigenlijk kende ik haar helemaal niet. Ze moest waarschijnlijk net zo'n eenzaam bestaan hebben als ik, anders was ze niet meegegaan. Veel was er niet voor nodig geweest, het was dit keer een makkelijke prooi geweest.

Haar naam schoot me ook weer te binnen. Tanja heette ze, althans dat zei ze. Maar dat was natuurlijk iets dat je nooit zeker kon

weten, net zo min als het feit of ze je 's anderendaags geen geld zou vragen voor bewezen diensten. Alhoewel, zo'n type leek deze vrouw mij niet.

In de kamer naast ons hoorde ik enig gestommel en dat leidde me even af. Het bed kraakte, waaruit ik afleidde dat mijn burens gingen slapen. Toen was alles weer stil.

Ineens stond de hele situatie me tegen. Zachtjes kroop ik uit bed en kleepte me aan. Uit haar regelmatige ademhaling maakte ik op dat de vrouw met wie ik enkele ogenblikken daarvoor het bed nog deelde, verder sliep.

Toen ik aangekleed was, legde ik een briefje van honderd euro in een van de cups van haar bh. Dan kon ze tenminste de hotelkamer betalen.

Voorzichtig sloop ik de deur uit, de gang in en de trap af. De nachtportier was blijkbaar net even weg. Kraag omhoog, de vochtige kou in. Alvorens de donkere straat uit te lopen, keek ik nog eens om. Neen, in dit hotel zou ik niet meer terugkomen.

Een ontmoeting

Op één van die lome zondagen die in die periode mijn bestaan kenmerkten, ontmoette ik haar voor het eerst. Op zo'n dag stond ik altijd weer voor de vraag of ik 's middags de kroeg in zou duiken om zodoende al om tien uur het bed te moeten opzoeken, dan wel of ik 's avonds pas het café in zou gaan om zodoende wat later zat te worden. In ieder geval werd ik zat en dat leek mij in die tijd het enige middel te zijn om de zondag door te komen.

Omdat het zonnig was, had ik besloten eerst maar eens door het park te wandelen. Overal liepen mensen gezellig te keuvelen, speelden kinderen of zaten ze zo maar op banken, schijnbaar niets te doen. Het park lag er vredig bij en ook de dieren achter de omheining koesterden zich, net als de mensen aan de andere kant van de draad, lekker in de voorjaarszon.

Ik nam plaats op een bankje in de schaduw van een grote boom. In gedachten verzonken staarde ik voor me uit. Deze stad, deze plaats en de spelende kinderen, deden mij in niets denken aan mijn eigen jeugd in een Zuid Limburgs mijnwerkersdorpje. Ik wilde daar liever nu niet aan terug denken en opende mijn ogen om te genieten van het heden. Maar de zon was te fel en ik kon ze niet open houden.

Toen ik mijn ogen weer dicht deed, was ik opnieuw het tienjarig jongetje in dat kleine mijnwerkersdorp. Alles hier werd beheerst

door de steenkolenmijnen.

Je zag op korte afstand van je, de drie mijnen die het dorp begrensden. Je rook ze en bij alles wat je deed voelde je ook hun aanwezigheid. De steenkoolbaronnen regelden je hele leven voor je. Zij zorgden voor het onderwijs, voor de dokter en de tandarts, voor jouw huisvesting, voor jouw hypotheek, voor de winkels waarin je je eten kocht, voor de kroeg waar je je pilsje dronk. Kortom voor alles.

De mijnen zorgden er voor dat je ze niet kon vergeten en als dat dan toch eens dreigde te gebeuren, was er altijd nog de pastoor die op zondag tijdens de verplichte kerkgang, van de kansel predikte dat onze lieve heer, daarbij op korte afstand gevolgd door de mijnbazen, toch maar goed voor zijn mensen zorgde.

De samenwerking tussen beiden was zelfs zo innig dat de meeste werknemers eerst van mijnheer pastoor een briefje moesten krijgen over hun kerkdeelname, alvorens ze konden gaan werken in de mijnen.

Toen het allemaal voorbij was en de mijnen dicht waren, zeiden de ouderen wel eens laatdunkend tegen elkaar dat de kerk enerzijds en de mijnen anderzijds de volgende afspraak met elkaar hadden: "Houd jij ze dom, dan houd ik ze arm!"

Maar arm werden de mensen niet écht gehouden, want de mijnwerkers hadden in die jaren relatief hoge salarissen. Dat trok natuurlijk velen aan, ondanks het gevaar dat met het werk gepaard ging. Maar dat zagen ze niet of wilden ze niet zien.

Dom werden ze echter wel gehouden, wat ook later wel zou blijken toen de mijnen dicht gingen en duizenden werkloos

werden. Er waren onvoldoende vervangende werkzaamheden en de mijnwerkers, maar ook hun bazen hadden onvoldoende geleerd om hun eigen broek op te houden.

Maar als tienjarige had je daar geen weet van. Ik zag mezelf opnieuw door de straten lopen en rook weer de lucht van kolen. Er lag veel steenkoolstof, dat van de vrachtwagens die de steenkolen kwamen opladen, was gevallen en in de goten op straat samen geveegd werd. Overal lagen stapels steenkolen of steenkoolslik op het trottoir te wachten om via een kelderluik naar binnen in de kolenkelder te worden geschept.

Er zat zoveel roet in de lucht dat als mijn moeder de was te lang buiten liet hangen, die opnieuw zwart werd van de roetdeeltjes. En anders wel van de duivenstront. Want duiven houden was de favoriete sport van de mijnwerkers. Mijn vader had gelukkig geen duiven, maar hij hoorde wel tot een minderheid wat dat betreft.

Onze straat was de enige route naar de poort van de grootste van de drie steenkoolmijnen in de buurt, de Staatsmijn Wilhelmina. Drie keer per dag liepen hordes mijnwerkers onze deur voorbij op weg naar de dag-, middag- of nachtdienst.

's Morgens vroeg of 's avonds laat zag ik ze niet langs lopen omdat ik dan ofwel nóg ofwel ál sliep. Maar 's middags was dat anders. Als mijn vader middagdienst had, zat hij in de woonkamer te wachten en te luisteren naar de grote groepen die aan ons raam voorbij trokken. We wisten dat er zo meteen een groep aan zou komen die onder het voorbij lopen op het raam zou kloppen om dan zonder te stoppen door te lopen. Mijn vader zou dan uit zijn stoel springen en er zich snel achteraan haasten.

Ongeveer een uur later trok eenzelfde stoet mensen aan ons raam voorbij, maar nu in de omgekeerde richting, als de ochtendgroep gewassen en geschoren naar huis liep.

Dag in, dag uit, behalve op zondag. Dan werd er niet gewerkt, maar trokken de kompels in hun eeuwig blauw kostuum, dat wel het uniform van de mijnwerker leek in die dagen, naar de kroeg waar de duivenklokken naar toe gebracht moesten worden, in afwachting van de terugkeer van de ergens uitgezette postduiven.

Die straat was mijn wereld. Daar trof ik mijn vriendjes, over die straat ging ik naar school, in die straat lagen de winkels waar wij de boodschappen deden, in die straat reed de bus naar de grote stad, was de praktijk van de huisarts, de tandarts en de kapper.

Tot die straat was ik veroordeeld en als mijn ouders niet zo vooruitstrevend waren geweest in die tijd, was ik wellicht nooit verder dan die straat gekomen. Ik zou waarschijnlijk ook in de mijnen terecht zijn gekomen, zoals zo velen uit mijn generatie en uit de generatie vlak voor mij.

Maar gelukkig hadden mijn ouders, en eigenlijk vooral mijn moeder, andere plannen. Waarom? Ik weet het niet. Mogelijk konden zij toen al voorspellen dat de mijnen geen lang leven meer beschoren zou zijn. Mogelijk dat zij mij een andere, betere, toekomst toewensten dan het "zwarte gat." Mogelijk ook dat ze het zagen als een opkrikken van hun eigen status als hun zoon gestudeerd had. Wie zal het zeggen?

In ieder geval ging ik een andere richting uit en dat heb ik nooit betreurd. Jaren later heb ik samen met mijn vader nog eens in